

27.09.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**27 Eylül 2023
Çarşamba**

27.09.2023

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

27 Eylül 2023 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

— İzmir Tınaztepe Üniversitesi Ana Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

— Anayasa Mahkemesinin 22/3/2023 Tarihli ve E: 2022/115, K: 2023/52 Sayılı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 13/7/2023 Tarihli ve E: 2022/47, K: 2023/124 Sayılı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 11/5/2023 Tarihli ve 2018/14133 Başvuru Numaralı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 11/5/2023 Tarihli ve 2019/25202 Başvuru Numaralı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 11/5/2023 Tarihli ve 2020/5084 Başvuru Numaralı Kararı

Bakan Yumaklı'dan rekolte kaybı açıklaması

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de açıklamalarda bulundu. Yumaklı, "Kuraklığın etkilediği bölgeler oldu ama risk oluşturacak rekolte kaybı olmadı" dedi.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de basın mensuplarının sorularını yanıtladı.

Bakan Yumaklı, NTV'nin tarımda planlı üretim yönetmeliğiyle ilgili sorusuna yönelik olarak şunları söyledi:

"Çalışmasını geçen yıldan itibaren başlatmıştık. 5 Nisan 2023'te kanunda yapılan değişiklikle ilk adımı attık. Bunun yönetmelikleri çıkmaya başladı. Artık tarımsal üretim süreci başlamıştır. Nasıl işleyecek? Öncelikle illerde su kısıtı, toprak durumu, tarıma dayalı sanayi, üreticilerin deneyimleri dahil olmak üzere teknik komite o bölgede ne üretilmesi gerekiyorsa çalışmasını yapacak. Bazı illerde bu başladı. Bunlar Tarımsal Planlama Kurulu'na gelecek. Burada eksik ya da fazla ya da şartlara uygun olmayan üretim önerisi gelmişse düzeltilecek. Biz üretimimizi arz-talep ilişkisine göre değerlendirerek üretimin planlaması sürecini yürüteceğiz." İlk olarak stratejik ürünlerden başlanacağını belirten Bakan Yumaklı, planlamanın üçer yıllık olacağını söyledi.

"Desteklerle ilgili yeni metodoloji üzerinde çalışıyoruz"

Tarımsal desteklerle ilgili konuşan Yumaklı, "Desteklemelerin amacı yönlendirme olmalı. Biz üretim planlamasını masaya yatırdığımızda en önemli unsurlardan biri

tarımsal destekler. 2023'te yaklaşık 40 milyar destekleme yapıldı. Desteklerle alakalı yeni metodoloji üzerinde çalışıyoruz. Tarım sektörü dinamik, yapboz tahtası değil. Yapılan her şeyin ince elenip sık dokunulduğunu bilmenizi isterim." diye konuştu.

"Tarım sayımı ile güncelleme yapılacak"

Yumaklı, tarım sayımının sektöre katkısıyla ilgili soruya şu yanıtı verdi: "TÜİK'in tarımsal verileri ölçerken ihtiyacı olan altyapıyı sağlamaya devam ediyoruz. Tam sayım başladığında elimizde ekilebilir alanlar, hayvan varlığı, ürünlerle ilgili ölçümler de dahil olmak üzere tarımsal varlığı netleştirmiş olacak. Güncelleme yapmanız gerekir. Verileri doğrulama yapmanız gerekir. Tarım sayımının sonucu da bu olacak. Türkiye'de tarımsal verilerle ilgili hiçbir şeyin ölçülmediği şeklinde bir sonuç doğru değildir. Ancak sizin doğrulama yapmanız gerekir. Sayımla bu da gerçekleşmiş olacak."

"Risk oluşturacak rekolte kaybı olmadı"

Bakan Yumaklı, kuraklığın rekolteye etkisiyle ilgili olarak şunları kaydetti: "Kuraklığı etkilediği bölgeler oldu ama risk oluşturacak rekolte kaybı olmadı. Bu bizim kuraklığı gözardı etmemiz anlamına gelmez.

Bakan Yumaklı, barajların depreme dayanıklılığı konusunda "140 barajın içinde 23'ünde irili ufaklı revizyonlar olacak. Risk analizi başlattık." dedi.

Bakanlık duyurdu: Miras kalan toprak 2 yıl ekilmiyorsa kiralanacak

Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Gizligider, miras kalan tarlaların 2 yıl boyunca ekilmediği takdirde kiralanacağını söyledi.

Antalya'da düzenlenen bir tarım zirvesinde konuşan Gizligider, **"Portakal para etti, çok para etti, her yer portakal ağacı oldu. Ertesi yıl portakal para etmedi, çiftçi isyanda, kamyon kamyon portakal, domates, limon dökülüyor. Hepsine son vereceğiz. Kimin, nereye, neyi, ne kadar üreteceğine karar vereceğiz"** dedi.

Gizligider, tarım arazilerinin verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak için üretim planlaması yapacaklarını belirterek, **"Üretim planlamasıyla çiftçinin desteklemelerinin belirleneceğini, hangi bölgede üreticilere ne kadar destek sağlanacağını planlanacağını"** dile getirdi. Uzun yıllar 'Atıl tarım arazileri ekilsin', 'Boş arazi kalmasin' gibi söylemlerin yaygın kullanıldığını anlatan Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Gizligider, şöyle devam etti:

"Neticede özel mülkiyet hukuku var. Bu kapsamında, kardeşler farklı illere gitmiş bir şekilde anneden, babadan, kalan tarla, toprak, bağ var ama mülkiyet, miras hukuku cilveleriyle bunları işleyemiyoruz. Buna dair uygulama yaptık. 5 Nisan 2023 itibarıyla tarih başladı.

2 yıl içerisinde herhangi bir toprak parçası işlenmiyorsa, kiraya vermiyorsa, kendi üretmiyorsa, herhangi bir sebeple işlenmiyorsa bir yöntem belirledik. Önce o toprağı

en yakın yerleşim yerinden başlamak üzere hane hane büyüyerek dijital kiralama yöntemiyle kiralayacağız. O toprakları üretime kazandıracağız. Onun da kazancı kişi ya da kişilerin banka hesabına yatırılacak. Kişiler de para kazanacak. Boş arazilerimiz kalmam istiyoruz.”

Gizligider, sözleşmeli üretim sistemiyle çiftçinin rahat etmesi, tedarikçinin riskle karşılaşmamasının hedeflendiğini söyledi. Ürünün tarladan çıkış fiyatı ile tüketiciye ulaştığındaki fiyat farkını **'yorgun domates sendromu'** örneğiyle anlatan Gizligider, şöyle konuştu:

“Antalya'dan kara yoluyla yola çıkan domates 800 kilometre sonra İstanbul'a girdi. Domates sıfır lira olarak çıksa Antalya'dan, İstanbul'da halden çıkışı 22 lira. Üretici sıfır kazanıyor, tüketici 22 liraya yiyor. Bunu biz çözeceğiz. Öyle ya da böyle Türkiye 1960'lardan bugüne göç eğilimi içerisinde. Sanayileşme, refahtan payını artırma ve kültürel sebeplerle büyükşehirlerle göç var. Biz buna engel olmadık. İstanbul'da tarım, iskan, nefes alacak yer kalmadı. Kent çeperleri yakınlarına tarımsal faaliyeti yoğunlaştırma kapsamında Organize Tarım Bölgeleri (OTB) kurulacak. Sera sistemi olacak. 5 yıl içinde 100 tane yapacağız. İç tüketimde dikkatli olmamız lazım. O yorgun domates yorulmadan birkaç kilometre öteden tüketilsin.”

Gizligider, Konya'da 600-700 civarı obruk oluştuğundan bahsetti. Olmayacak yerde mısır veya farklı gıda üretiminin, 600-700 metre derinlikten su çekilmesinin obruklara sebep olduğunu vurgulayan Gizligider, ilerleyen yıllarda obrukların köyleri, apartmanları yıkması gibi bir tehlike oluşturabileceğini anlattı.

Türkiye'nin 4 saatlik uçak yolculuğuyla dünya aktif nüfusunun yüzde 65'i ile ticaret yapabilme imkanı olduğuna dikkati çeken Gizligider, şunları söyledi:

“İhracatta Türkiye'nin planlaması dünyayı etkiliyor. Dünyanın 2'nci büyük makarna fabrikası Gaziantep'te. 'Buğday ithal ediliyor' eleştirileri var. Bir yandan da karartmalarla uğraşıyoruz.

Türkiye'nin 2002 yılında toplam ihracatı sanayiden tarıma, tekstilden makineye toplam 36 milyar dolardı. 2022 yılı itibarıyla dünyadaki ekonomik daralmalara rağmen Türkiye'nin tarımsal ihracatı 30 milyar dolar oldu. Toplam ihracat 254 milyar dolar oldu. Bizim yapacağımız her şey kelebek etkisiyle dünyayı etkileyecek. Asya, Avrupa ve Avrupa'yı doğrudan etkileyecek düzeyde.”

Sonuç olarak, Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Gizligider, miras kalan tarlaların 2 yıl boyunca ekilmediği takdirde kiralanacağını ve bu toprakların üretime kazandırılacağını söyledi.

Şimşek: Zorlu koşulların tersine dönmesi zaman alacak

Financial Times'a mülakat veren Hazine Ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, " Zorlu koşulların tersine dönmesi zaman alacak" dedi.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek "ekonomiyi yeniden dengelemeyi ve iç talebi yumuşatmayı" hedeflediklerini belirterek politika değişimi süreci için sabırlı olunması gerektiğini belirtti.

Financial Times'a konuşan Şimşek, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yeni ekonomi politikalarına destek verdiğinin altını çizerek, "Doğru yoldayız. Güvenin geri döndüğüne dair güçlü kanıtlar var. Ancak sabırlı olmalıyız, halen zorlu bir süreçteyiz" dedi.

Haziran ayında göreve gelmesinden bu yana uluslararası medyaya verdiği ilk röportajda Mehmet Şimşek, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın emriyle yıllarca sürdürülen geleneksel olmayan ekonomi politikalarının ardından "ekonomiyi yeniden dengelemeye ve iç talebi yumuşatmaya" çalıştığını söyledi.

FT röportajı "Türkiye Maliye Bakanı zorlu koşulların tersine dönmesinin zaman alacağını söyledi" başlığıyla okuyucularına sundu.

Gelecek yılın ortalarına kadar enflasyonun "geçiş sürecinde" olacağını belirten Şimşek miktarsal sıkılaştırma tedbirleriyle birlikte finansal koşulların TCMB politika faizinin işaret ettiğinden daha fazla sıkı olduğunu belirtti.

Şimşek, "Enflasyon beklentilerini sıfırlamak için güvene ihtiyacınız var" diye konuştu.

EBRD Türkiye büyüme tahminini revize etti

EBRD, Türkiye için 2023 büyüme tahminini yüzde 3,5'e çıkarırken 2024 yılında ise yüzde 3 oranında büyüme tahmininde bulundu.

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) Mayıs ayındaki cumhurbaşkanlığı seçimi öncesinde hükümetin uyguladığı mali teşvikleri işaret ederek Türkiye için büyüme görünümünü yükseltti.

EBRD ekonomik beklentilere ilişkin yayınladığı raporda, Türkiye için 2023 yılı büyüme beklentisini yüzde 2,5'ten yüzde 3,5'e yükseltti.

EBRD raporunda, Moğolistan'dan Kazakistan ve Özbekistan'a kadar Orta Asya ekonomilerinin, artan ticaret ve Rusya'dan gelen havale akışları sayesinde bu yıl ve gelecek yıl güçlü bir büyüme kaydedeceğini öngördü ve Bölge ekonomisinin 2023'te %5,7 ve 2024'te %5,9 büyümesini beklediğini bildirdi.

Rapora göre, yaklaşık 40 ekonomiyi kapsayan EBRD bölgesinin 2023 yılında %2,4, 2024 yılında ise %3,2 büyümesi beklenmekte.

Orta Avrupa ve Baltık ülkelerinin ekonomilerinin ise 2023 yılında %0,5, 2024 yılında ise %2,5 oranında büyümesi bekleniyor.

S&P Global: KKM rezervleri baskılıyor

Hazırladığı son raporunda Türkiye analizine yer veren S&P Global, Kur Korumalı Mevduat (KKM) programının Merkez Bankası rezervleri üzerinde baskı oluşturduğunu iddia etti.

Gelişmekte olan Avrupa, Orta Doğu, Afrika bölgesinde ekonomik beklentiler zayıfladıkça riskler artıyor.

S&P Global, yüksek petrol fiyatlarının Gelişmekte olan Avrupa, Orta Doğu, Afrika (EMEA) bölgesindeki 52 derecelendirilmiş ülke içinde, çoğunlukla Körfez İşbirliği Konseyi'nin üyeleri olan birkaç büyük ihracatçıya fayda sağladığını, Orta ve Doğu Avrupa ile Türkiye gibi üst-orta gelirli ekonomileri tehlikeye attığını bildirdi.

S&P Global, "Kredi Koşulları Gelişmekte Olan Piyasalar 2023 4'ncü Çeyrek: Yüksek Faiz Oranları Ruh Halini Bozdu" başlıklı bir rapor yayınladı.

"Zayıflayan dış talep ve küresel büyüme beklentileri sadece Türkiye için değil Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya gibi üretime dayalı EMEA ekonomilerinin yanı sıra Güney Afrika da dahil olmak üzere Afrika'nın emtiaya dayalı ekonomileri için de geçerli" değerlendirmesini yapan S&P, dış finansman koşullarının özellikle Orta ve Doğu Avrupa'daki yatırım yapılabilir ülkeler için başlangıçta umut verici olan ilk çeyreğin ardından, gelişmekte olan ülkeler için döviz fonlama piyasalarının yeniden açılmasını bir kez daha geciktiriyor gibi görüldüğünü savundu ve "Üç ay önce tartıştığımız gibi, ekonomik ve parasal ayarlara yönelik zorlu reformlarla ilerleyen

birkaç EM EMEA ülkesi var, ancak onlar bile seçmenlerin tepkisiyle karşılaşılıyor" tespitini yaptı.

KKM rezervler üzerinde bir yük

Türkiye'nin Hazine ve Maliye Bakanlığı ile TCMB'deki yeni bir liderlikle birlikte bir başka reformist hikaye olduğunu ileri süren S&P, "Merkez Bankası hazirandan bu yana haftalık repo faiz oranını toplamda 2,150 puan arttırdı. Ancak, kur korumalı mevduat programının maliyetinin Merkez Bankası'na kayması sınırlı net rezervler üzerinde bir başka yük" dedi.

Yetkililerin enflasyonu düşürmenin ve dolarizasyonun önemli bir süre ve çok daha yüksek oranlar gerektirdiğinin farkında olduklarını belirten S&P, "Ancak, Mart 2024 yerel seçimleri göz önüne alındığında, mali reform yetkisine yönelik siyasi riskler önemli olmaya devam etmekte" değerlendirmesini yaptı.

Doların gücü ve çok yüksek kısa vadeli ABD faiz oranları göz önüne alındığında, sermaye Gelişmekte olan Ülke'lere girişlerin pahalı ve oldukça seçici olmaya devam ettiğini anlatan S&P, "Türkiye'de finans ve kurumsal sektörlerde döviz cinsinden birkaç tahvil ihrac gördük ve Orta Asya'daki yerel para birimi cinsinden devlet borçlanma piyasalarına bazı girişler oldu" dedi.

Küresel ticarete üç yılın en sert düşüşü

CPB verilerine göre, küresel ticaret temmuzda son üç yılın en hızlı düşüşünü kaydetti. Mal ticaretinde talebin zayıflamasında dünya genelindeki yüksek enflasyon, merkez bankalarının faiz artırımları ve harcamaların hizmet tarafına yönelmesi etkili oldu.

Hollanda'da kurulu Ekonomik Politika Analiz Ofisi'nin (Centraal Planbureau, CPB) verilerine göre, küresel ticaret yüksek faiz oranlarının dünya genelinde mal talebini etkilemeye başlamasıyla son üç yılın en hızlı düşüşünü kaydetti. CPB'nin "World Trade Monitor" raporuna göre, küresel ticaret temmuzda geçen yılın aynı ayına göre yüzde 3,2 düşerken, bu pandeminin ilk aylarından bu yana görülen en sert düşüş oldu. CPB haziran ayındaki düşüşü yüzde 2,4 olarak açıklamıştı. Pandemi sonrası dönemde tedarik zinciri sıkıntılarının aşılmasıyla bir süre güçlü yükseliş trendine giren küresel ticaret, daha sonra yüksek enflasyon ve merkez bankalarının faiz artırımlarıyla birlikte zayıflamaya başladı.

CPB'nin verilerine göre, dünyanın en büyük mal ihracatçısı olan Çin, yıllık yüzde 1,5'lik bir düşüş kaydederken, en belirgin gerileme yüzde 2,5 ile Euro bölgesinde görüldü. ABD'deki düşüş yüzde 0,6 olarak açıklandı. Yeni ihracat siparişlerini izleyen S&P Global Satın Alma Yöneticileri Endeksi verileri de ABD, Euro bölgesi ve İngiltere genelinde Ağustos ve Eylül aylarında keskin bir düşüşe işaret ediyor.

Önümüzdeki aylarda faiz oranlarının daha da artması beklenmese de merkez bankalarının, fiyat istikrarı üzerindeki baskıların azaldığına dair güçlü kanıtlar görülene kadar borçlanma maliyetlerini aşağı çekme ihtimali de bulunmuyor. Analistler, kredi koşulları hafifleyene kadar ihracat üzerindeki baskıların devam etmesini bekliyorlar. Capital Economics analisti Ariane Curtis yüksek faiz oranlarının belirli mallara olan talep üzerindeki olumsuz etkilerinin henüz tam olarak görülmediğini, gecikmeli etkinin birkaç ay daha kendini göstereceğini ve küresel ticaretteki gerilemenin henüz en dibi görmemiş

olabileceğini söylüyor. Curtis'e göre genellikle kredi borçlanmasıyla alınan araba, mobilya ve sermaye mallarının talebi en çok zayıflayacak gruplar olabileceğini de belirtiyor. Finansal hizmetler sunan Jeffries'in ekonomisti Mohit Kumar da, ticaretin küresel ekonomik büyümedeki eğilimi takip edeceğini ve önümüzdeki dönemde bütün büyük ekonomilerde yavaşlama beklediğini söylüyor.

CPB ayrıca, küresel sanayi üretimin bir önceki aya kıyasla %0,1 düştüğünü, en belirgin düşüşün Japonya, euro bölgesi ve İngiltere'deki üretimdeki görüldüğüne de dikkat çekiyor. ABD'de sanayi üretiminin %0,7 artması dünyanın en büyük ekonomisi için yumuşak iniş umutlarını ve resesyona girilmeden enflasyonun tolere edilebilir seviyelere geri döneceği beklentisini artırdı.

UNCTAD yılın ikinci yarısı için uyarı yaptı

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) hazırladığı küresel ticaret güncelleme raporunda küresel ticari aktiviteyle ilgili olarak bu yılın ikinci yarısına ilişkin uyarılarda bulunmuştu. Raporda küresel mal ve hizmet ticareti büyümesinin 2023'ün ilk çeyreğinde toparlandığı, ancak yılın ikinci yarısına dair beklentilerin karamsar olduğu belirtilmişti. UNCTAD bu yılın ikinci yarısı boyunca küresel ticaret üzerinde olumsuz etkilere neden olabilecek faktörleri savaş ve jeopolitik gerilimler, zayıflayan küresel ekonomi, ticareti kısıtlayıcı önlemlerde potansiyel artış, yavaşlayan sanayi üretimi, enflasyon, emtia fiyatları ve yüksek faiz oranları şeklinde sıralamıştı. Hizmetlere ilişkin artan talep, yeşil dönüşümü destekleyen ticaret ve nakliye maliyetlerinin düşük kalmaya devam etmesi ise olumlu faktörler olarak görülüyordu.

Erdoğan: Türkiye artık darbe anayasası ayıbından kurtulmalıdır

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Türkiye artık darbe anayasası ayıbından kurtulmalıdır. Benim milletim, çağın şartlarına uygun, sivil, özgürlükçü, dili ve bütünlüğü ile milleti kucaklayan bir anayasa ile yönetilmeyi sonuna kadar hak ediyor." dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Nahçıvan dönüşü uçakta gazetecilerin sorularını yanıtladı.

"Türkiye'nin Irak, BAE ve Katar ile 'Kalkınma Yolu Projesi' için görüşmeler içinde olduğunu söylemişsiniz. Projeye ilgili somut adımlar ele alındı mı? Türkiye ve Irak arasında zaman zaman terörle mücadele operasyonları nedeniyle çıkan gerginlikler bu projeye engel teşkil edebilir mi?" sorusu üzerine Erdoğan, şu bilgileri paylaştı:

"Kalkınma Yolu Projesi tamamen Basra Körfezi ülkeleri, Irak ve bizi kapsayan bir proje. Fakat bu konuda Birleşik Arap Emirlikleri (BEA) Devlet Başkanı Muhammed Bin Zayed Al Nahyan'ın çok kararlı bir duruşu var. Hatta en son görüşmemizde projenin yazılı olarak ortaya konulmasından bahisle '60 günde içinde bu projeye yönelik hazırlıkları tamamlayalım' diye bir teklifi oldu. Tabii bu Kalkınma Yolu Projesi noktasında, Amerika'nın, Japonya'nın, Hindistan'ın ve Çin'in kendilerince projeye yaklaşımları söz konusu. Projeye Irak üzerinden Türkiye ve Avrupa'ya geçiş söz konusu. O bakımdan bizim durumumuz çok büyük önem arz ediyor. Onun için de süratle Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığımız, muhataplarıyla görüşmeleri yapıp bu işi

hayata geçirmenin gayretinde olacak. Çünkü birileri anlaşmazlıkları kışkırtmanın gayreti içinde. Biz ise bu anlaşmazlıkları kışkırtmaktan çok çözüme yönelik ne gibi adımlar atarız bunun gayreti içerisinde olacağız. Çünkü Kalkınma Yolu, bu coğrafyaya özellikle çöreklenmiş tüm karanlık odakları yok edecek kalkınma aydınlığının inşallah ilk adımı olacaktır. Bundan dolayı çok çok büyük önem arz ediyor. Türkiye de bu işin tam nirengi noktasında. İnşallah sonu hayır olur."

"Ekim-kasım gibi Netanyahu'nun ertelenen Türkiye ziyareti yapılır"

Erdoğan, "ABD ziyaretlerinizde İsrail ile enerji sondaj çalışması başlatılacağını söylemişsiniz. Hatta sadece Türkiye değil, Türkiye'den Avrupa'ya da enerji aktarımının yapılacağını söylemişsiniz. Bu çalışma tam olarak Akdeniz'de nerede gerçekleşecek ve çalışmaya ilişkin bir takvim var mı? Bir de Netanyahu'nun bir ziyareti söz konusu, onun tarihi belli oldu mu?" sorusuna, şu karşılığı verdi:

"Ziyaret tarihi ile ilgili Dışişleri Bakanlığımızın çalışmaları devam ediyor. Zannediyorum ekim-kasım gibi Netanyahu'nun hastalık nedeniyle gerçekleştiremediği ve ertelenen Türkiye ziyareti yapılır. En uygun zamanda bu ziyaretin olması için görüşme trafiği devam ediyor. Biliyorsunuz bu işlerin sekreteryası Türkiye ve İsrail Dışişleri bakanlarına ait. Ondan sonra da biz iadeiziyaretimizi yapacağız. Türkiye ve İsrail olarak birçok alanda işbirliği yapıyoruz. Yeni işbirliği alanlarının varlığı da bir gerçek. Özellikle Avrupa, Rusya-Ukrayna savaşı sonrası oluşan konjonktürün de etkisi ile sürdürülebilir enerji kaynağı arayışında. İsrail'in, kaynaklarının Avrupa'ya taşınması konusunda arayışta olduğu da herkesin malumu. En akılcı rota ise Türkiye üzerinden bu kaynakların Avrupa'ya ulaştırılması. Bunu son görüşmemizde de ele aldık, çalışmalara başladık. Diğer taraftan sondaj çalışmaları noktasında da işbirliği fırsatları bulunuyor. Bununla ilgili teknik çalışmaların yapılması talimatlarını ilgili arkadaşlarımıza verdik. En kısa sürede gerek Türkiye'de gerek İsrail'de yapacağımız görüşmelerde rota, takvim ve sondaj alanları gibi ayrıntıları da netleştiririz."

"Afrika ülkelerinin takip ettiği ülke biziz"

"BM'deki reform çağrınız sonrasında Afrika'da, Kafkaslar'da yeni hareketlenme var. Nasıl değerlendirirsiniz? Bir de İslam dünyası için de bu yapıdaki teşkilatların reforme edilmesi yönünde bir çalışmanız var mı?" sorusunu Erdoğan, şöyle yanıtladı:

"Özellikle G20 ülkelerinden öte Afrika ülkelerinin durumu bizim için çok büyük önem arz ediyor. Afrika ülkelerinin takip ettiği ülke biziz. Türkiye'yi takip ediyorlar. 'Türkiye ne diyor, Türkiye nasıl bakıyor?' diyorlar. Örneğin, BM Genel Kurulu'nda, Afrika ülkeleri ile yaptığımız görüşmelerin hepsinde de 'Türkiye ne diyor?' sorusunu işittik. Özellikle Tahıl Koridoru meselesinde de yine Sayın Putin'in Tahıl Koridoru'yla ilgili hedefinde Afrika ülkeleri var. 'Biz Avrupa ülkelerine tahıl göndermeyiz. Eğer gönderecekseniz Türkiye-Katar-Rusya üçlü olarak bu işi yapalım, hatta 6 tane Afrika ülkesi belirleyelim buralara bunu gönderelim' diyor. Biz de 'tamam' dedik. Şimdi

telefon diplomasisi başladı. Dışişleri bakanlarımızla bu süreci çalıştırıyoruz ve Afrika ülkeleriyle bunu en ideal şekilde sürdürüelim istiyoruz. Çünkü koridordan geçen tahılın yüzde 44'ü Avrupa ülkelerine gitti. Yüzde 14 bize geldi, yüzde 14 Afrika'ya, diğeri de farklı ülkelere ulaştı."

Dünyanın değiştiğini vurgulayan Erdoğan, değişen dünyaya uyum sağlayamayan, kendini yeni şartlara uyduramayan, medeniyet yarışının gerisinde kalanların, en iyi ihtimalle etkisizleşeceğini söyledi.

Türkiye'nin, attığı adımlarla dinamik bir süreç yönetimini ortaya koyduğunu ifade eden Erdoğan, şöyle konuştu:

"İslam dünyası da birlik olabilmek için kardeşliğine ekilen fitne tohumlarını temizlemeli ve samimiyetle kucaklaşmalıdır. İslam dünyası, birliğinin temelini oluşturan ilkeler çerçevesinde, değişen dünyaya uyum sağlamak, söz sahibi hale gelebilmek ve etkin bir güç olabilmek için reforma mecburdur. İslam Konferansı Örgütü'nün, İslam İşbirliği Teşkilatı'na dönmesi önemli bir adımdı. Bunun gibi adımların atılması ve büyük meselelerde ağırlığını hissettirmesi gerekmektedir. Terör, göç sorunu, iklim krizleri, İslam karşıtlığı, ırkçılık gibi meseleler ortada. Bunlara karşı ortak bir tavır geliştiremezsek İslam dünyasının etkinliğinden söz edemeyiz. Yüce kitabımıza karşı alçakça saldırılarda bile gereken şekilde yeterli tepki veremeyen İslam dünyası, hangi meselede ortaklaşabilir?"

"Temennimiz barış koridoru haline getirerek açmak"

Erdoğan, "Karabağ zaferinin ardından 3 yıldır beklenen işler vardı, bu ziyaretiniz sonrası onların önü açılıp daha da hızlanması beklenebilir mi?" sorusu üzerine, şunları kaydetti:

"Bizim temennimiz buraları barış koridoru haline getirerek açmaktır. Hala bir savaşın egemen olduğu bir koridoru düşünmek mümkün değil. Çünkü gerek Zengezur gerek Laçın koridorlarını eğer barış koridoru olarak düşüneceksek kavga gürültü olmadan bu işi çözmemiz gerekiyor. Hele hele bunların raylı sistem olduğunu düşünürsek, Türkiye'den gelen tren Nahçıvan'dan, Ermenistan'dan geçerek Azerbaycan'a gidecek. Ermenistan'dan geçme konusuna gelince. Ermenistan bu işin önünü açmazsa nereden geçecek? İran'dan geçecek. İran şu anda buna olumlu bakıyor, olumlu baktığı için de İran'dan artık Azerbaycan'a geçiş imkanı olabilecek. Diğer taraftan bu ziyaretimiz, Türkiye-Azerbaycan kardeşliğinin, iki devlet tek millet ruhunun bir kez daha bütün dünyaya ilanıdır. Bunu BM kürsüsünde nasıl haykırılmışsak, can Azerbaycan'ın öz toprağı Şuşa'da nasıl duyurmuşsak, her yerde gerek sözlerimizle gerek uygulamalarımızla gösterdik, gösteririz. Bizler iki devletiz ancak kaderi de ülküsü de bir milletiz. İki ülke arasındaki ilişkilerin düzeyi, olabilecek en yüksek seviyeye ulaşacaktır. Yeni adımlarla kardeşliğimizi pekiştirmekte kararlıyız. Enerjiden savunma sanayine, ticaret hatlarından bölgesel işbirliklerine kadar her alanda

atılacak adımlar aşama aşama hayata geçirilecektir. İki ülkenin potansiyelleri, birlikte kazanma ilkesiyle atılacak bu adımlarla çok yüksek seviyelere ulaşacaktır. TANAP'ın kapasitesinin genişletilmesi ve Hazar'dan daha fazla doğal gazın Türkiye ve Avrupa'ya akması bu adımlardan biridir. Bu, hem iki ülke çıkarlarına hizmet edecek hem de Avrupa'nın enerji güvenliğine de katkıda bulunacaktır. Ulaştırma alanında, turizm alanında benzer adımlar atarak ortak çıkarlar temelinde ve bütüncül bir bakış açısıyla projeler ortaya koymaya devam edeceğiz."

"Vatandaşımızı enflasyona ezdirmemek için adımlarımız devam edecek"

"Enflasyonla mücadelede önümüzdeki süreçte neler yapılacak? Fahiş fiyatlarla mücadele için nasıl adım atılması planlanıyor?" sorusuna Erdoğan, "Enflasyonla mücadelede şu an itibarıyla arkadaşlarımızın yoğun bir takvimi var. Enflasyonun dizginlenmesi ve kalıcı olarak tek haneye inmesi amacıyla açıkladığımız Orta Vadeli Program, bu yoldaki kilometre taşlarımızı oluşturuyor. Fiyat istikrarının sağlanması için parasal sıkılaşma ve kredi sıkılaşması tedbirleri ekonomi yönetimimizce hayata geçiriliyor. Bu adımlar, kaynaklarımızın üretken alanlara yönlendirilmesi ve bu sayede yüksek, sürdürülebilir ve dengeli büyümenin sağlanması amacını taşıyor. Maliye politikaları ile de bu amaçlar destekleniyor. Üretimi ve yatırımı teşvik ederek de enflasyonla mücadelemize güç aktaracağız. Bu süreçte vatandaşımızı enflasyona ezdirmemek için aldığımız tedbirler ve attığımız adımlar devam edecek." cevabını verdi.

"Verdikleri söze sadık kalırlarsa parlamentomuz da sözüne sadık kalacak"

Erdoğan, "Birleşmiş Milletler Genel Sekreteriyle de görüştünüz. Pek çok görüşme yaptınız New York'ta. İsveç konusunda da pek çok sanıyorum ifade duyduunuz. Acaba ekim takvimi içinde Mecliste İsveç var mı yoksa daha sonraki bir tarihe mi kalır?" sorusu üzerine, şu değerlendirmede bulundu:

"Meclisin bir yapısı var, başkanı var... Amerika'nın biliyorsunuz parlamentosu var, bizim de parlamentomuz var. Parlamentomuzun içerisinde de bir yapı var. Cumhuriyet İttifakı olarak bizim de bir yapımız var. Cumhuriyet İttifakı olarak aramızda tabii ki görüşmelerimizi yapacağız. Ona göre de parlamentoya müracaatımızı da bu arada yapıp, parlamentomuz nasıl bir takvim belirlerse, onu da orada takip edeceğiz. Bu konuyla ilgili de Dışişleri Bakanımız Hakan Fidan, Amerika Dışişleri Bakanı Antony Blinken ile de bazı görüşmeler yaptı. Temenni ederim ki onlar da verdikleri söze sadık kalırlarsa bizim parlamentomuz da verilen söze sadık kalacaktır. Adımını da buna göre atacaktır."

"Acaba onların verdikleri söz F-16 konusu mu? İkincisi Sayın Bahçeli'yle döndüğünüzde yüz yüze bir görüşmeniz mi olacak?" sorusuna karşılık Erdoğan, şunları dile getirdi:

"Zaten İsveç'i F-16 ile bağılı hale getiriyorlar. Yani diyorlar ki 'Bunu halledin'. Kanada aynı şeyi yapıyor, Amerika da aynı şeyi yapıyor. Biz de diyoruz ki 'Sizin Kongreniz varsa bizim de parlamentomuz var'. Biz parlamentomuzu geri plana atamayız ki. Yani bizim şu anda Cumhur İttifakı olarak bir birlikteliğimiz var. Bu birlikteliğimiz içerisinde biz de çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Netice itibarıyla İsveç'in NATO üyeliği ile ilgili kararı artık Meclis verecektir. Meclisimiz bu konu ile ilgili her gelişmeyi en ince ayrıntısına kadar takip etmektedir. O kararı ne zaman vereceği de kararın ne olacağı da Meclisimizin takdirindedir. Meclisin gündemine konu geldiğinde kararın nasıl olacağını hep birlikte görürüz."

"Meclis grubumuz, 'sivil anayasayı beraber yapalım' davetimizi ileticek"

"Geçtiğimiz günlerde Türkiye'nin artık darbe anayasasını kaldıramayacağını, aynı zamanda Türkiye Yüzyılı'na yakışır bir sivil anayasa çalışmasına ilişkin talebinizi ve bununla ilgili girişimlerde bulunacağınızı ifade ettiniz. Meclis açıldığında öncelikli gündeminiz ne olacak?" soruna Erdoğan, şu yanıtı verdi:

"Anayasayla ilgili davetimizi biz 12 Eylül'ün yıl dönümünde Ulucanlar Cezaevi Müzesi'nde zaten yaptık. Bunu yaparken de özellikle şunu söyledik, dedik ki 'Gelin bir sivil anayasayı bu dönemde yapalım'. Bu konuyla ilgili olarak da AK Parti Meclis Grubumuz, parlamentoda grubu olan diğer partilerle görüşmek suretiyle 'gelin bir sivil anayasayı beraber yapalım' davetimizi ileticek. Kabul ederler, etmezler ama biz şu anda kapıları çalacağız. Kim çalacak? AK Parti'nin TBMM Grubu. Bundan dolayı da herhangi bir nazlanmaya filan gerek yok. Arkadaşlarıma da gereken talimatları verdim. Grup Başkanımız Abdullah Güler Bey'e 'Hemen gereken suretle görüşmeleri yapın' dedim. Yani 1 Ekim'den itibaren Meclis konuşmamızda da gerekli vurguyu buna göre yaparız, gerekli adımları da buna göre inşallah atarız. Türkiye artık darbe anayasası ayıbından kurtulmalıdır. Benim milletim, çağın şartlarına uygun, sivil, özgürlükçü, dili ve bütünlüğü ile milleti kucaklayan bir anayasa ile yönetilmeyi sonuna kadar hak ediyor. Zaman içerisinde yapılan müdahalelerle belli mesafe alınsa da mevcut anayasa, Türkiye Yüzyılı'na yakışmayan yapıdadır. Hedefimiz, tüm vatandaşlarımızın 'benim anayasam' diyeceği bir anayasa ortaya koymaktır. Umarım uzlaşma içerisinde Türkiye'ye yakışır birlikteliği ortaya koyarak anayasa metnimizi ortaya çıkartırız. Çağrımız, tüm siyasi partilerimizin vaadi olan yeni anayasa konusunu bizlere yakışır bir biçimde neticelendirmek ve millete verdiğimiz sözü tutmak içindir."

Cumhuriyetten günümüze 7 tarım sayımı

Ali Ekber YILDIRIM

27 Eylül 2023 Çarşamba

Türkiye’de bugüne kadar 1927, 1950, 1963, 1970, 1980, 1991 ve 2001 yılında olmak üzere toplam 7 kez “Genel Tarım Sayımı” yapıldı. Kanuna göre her 10 yılda bir yapılması gereken tarım sayımı 2001’den bu yana yapılmadı. Tarım ve Orman Bakanlığı yeni bir tarım sayımı için ilk adımı attı.

Tarım ve Orman Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) arasında “Genel Tarım Sayımı” yapılmasına ilişkin protokol imzalandı.

Tarımsal verilerin oluşturulmasına ve kayıtlılığa büyük önem verdiklerini belirten Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, bu çalışmaların tarımsal üretim ile ilgili kısa, orta ve uzun vadeli vizyonel politikaların belirlenmesine katkı sunacağına dikkat çekti.

Yapılacak genel tarım sayımının ilk aşamasında; mevcut idari kayıtlarda yer almayan tarım arazilerinin belirlenmesi ve bu araziler üzerinde tarımsal faaliyette bulunan tarımsal işletmelerin tespiti gerçekleştirilecek. Ayrıca ön tarama faaliyetleri, soru formları ve veri giriş programlarının hazırlanması, bilgilendirme, eğitim ve tanıtım faaliyetleri yapılacak. İkinci aşamada ise ilk aşamada elde edilen bilgiler esas alınarak, uluslararası gereklilikler ve ulusal ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenen değişkenlere ilişkin veriler sahadan derlenerek elde edilecek veriler kamuoyu ile paylaşılacak.

Osmanlı dönemi toprak ve nüfus sayımı

Yurdakul Saçlı'nın Devlet Planlama Teşkilatı'nda görev yaparken 2009 yılında yazdığı “Türkiye’de Tarım İstatistikleri/Gelişimi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı araştırma tarım sayımları ile ilgili çok detaylı ve önemli bilgiler içeriyor. Bu yazıdaki bilgileri büyük ölçüde bu araştırmadan özetleyerek aldım.

Saçlı'nın araştırmasına göre, Türkiye'de istatistik çalışmaları çok eskiye dayanıyor. Osmanlı Devleti kurulduğu yıllardan itibaren tarım ve araziye ait bilgi toplamaya özel önem vermiş; 1326–1360 ve 1360–1389 yılları arasında toprak ve nüfus sayımları yapmıştır. 1389 yılında kayıtları kısmen de olsa istatistik ihtiva eden "Defterhaneler" kurulmuş ve Kanuni Sultan Süleyman genel bir sayım yapılması için çalışmalar başlatmış, bu sayımın her yüzyılda bir tekrarlanmasına ilişkin maddenin Kanunname'de yer almasını sağlamıştır.

Cumhuriyetin ilk tarım sayımı 1927'de yapıldı

Cumhuriyetin ilanından sonra, ilk tarım sayımı 1927 yılında yapıldı. Bu sayım bir anlamda kurtuluş savaşı sonrası Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalan ilk tarım envanteri niteliğindedir.

1927 yılında yapılan tarım sayımı, yöntem bakımından 1970'li yıllarda Birleşmiş Milletler tarafından yapılan tavsiyelere yakın olarak değerlendirilmektedir. Tarım sayımını, 1927 nüfus ve sanayi sayımlarında olduğu gibi, o dönemde dünyanın en önemli istatistikçilerinden sayılan Belçikalı uzman Camille Jacquart'ın İstatistik Genel Müdürü olarak görev alarak yönetmiş olması, sayıma ayrı bir özellik kazandırmaktadır. Tam sayım esasına dayanan 1927 Tarım sayımı 1927 yılı Ekim ayında; çiftçi aileleri, ekili alanlar, üretim miktar ve değeri ile hayvanlar, tarım alet ve makinelerini içine alan bir kapsamda uygulanmıştır.

Sayımda derlenen veriler genel olarak, çiftçi ailesine ilişkin bilgiler, aile mülkiyetinde bulunan veya aile tarafından işlenen tapulu/tapusuz arazi miktarı, işletme işlerinde kullanılan çeki ve koşum hayvanlarının türü ve sayısı, tarım aletleri, ekilen ürünler, ekim alanları ve birime verimler ile hayvan sayılarından oluşmaktadır.

1950'deki sayımda Amerikalı uzmanlar görev aldı

1950'de yapılan genel tarım sayımı da tam sayım yöntemi ile gerçekleştiriliyor. Öncesinde 1945'te köy sayımı yapılıyor. Köy sayımları 1948 ve 1949 yıllarında yinelenmiş ve köy muhtarlarından tarımsal veriler toplanmıştır. Sayım 1950 yılı Kasım ayında Muhtarlık ve Aile Anketleri olmak üzere iki bölümde uygulanmış ve ülkede bulunan 34 bin 702 köy ve 3 bin 406 şehir muhtarlığı sayıma tabi tutulmuştur.

1950 sayımında Tarım Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı personeli görevlendirilmiştir. Sayımın merkezdeki koordinasyon ve yönetimi ise, Tarım İstatistikleri Müdürlüğü ile birlikte İstatistik Genel Müdürlüğü'nde görevlendirilen Amerikalı Charles F. Sarle ile M. Vincent Lindquist tarafından yürütülmüştür. Ayrıca ihtiyaç duyulduğunda ziraat ve veteriner fakültelerinden destek alınmıştır.

1950 sayımında işletme yapıları ve cari tarım istatistiklerine ilişkin verilerin toplanmasının yanı sıra, işletme türlerine (yalnız toprak mahsulü yetiştirenler, yalnızca hayvan yetiştirenler vb.) göre bir sınıflamaya gidilmiş, 1950 Nüfus Sayımına göre çiftçi aile yapıları belirlenmiş, arazi parçalılığı araştırılmış ve bazı yeni

tanımlamalar yapılmıştır. Yanı sıra, köyde yaşayan aileler “çiftçi aileler” ve “çiftçi olmayanlar” olarak tasnif edilmiştir.

1963 sayımında yöntem değişti

1955 yılında yürürlüğe giren 6534 sayılı Yasa ile Genel Tarım Sayımları'nın sonu (0) ile biten yıllarda yapılması hükme bağlanmıştır. Bu çerçevede 1960 yılında yapılması gereken genel tarım sayımı iki kez ertelenerek 1963 yılında yapılmıştır. 1963 Genel Tarım Sayımı, o dönemlerde Birleşmiş Milletler tarafından bütün dünyada yapılması öngörülen 10 yıllık sayım programları çerçevesinde uygulanmıştır. Esas itibarıyla sayım çalışmaları 1958 yılında başlatılmış, 1959, 1960 ve 1962'de deneme uygulamaları yapılmıştır. Sayımda, TÜİK'in yanı sıra, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Toprak Mahsulleri Ofisi, Toprak Su Genel Müdürlüğü ve üniversiteler aktif olarak yer alırken, ABD Uluslararası Kalkınma Teşkilatı (AID) Teknik Yardım Programı kapsamında Türkiye'de görevlendirilen uzmanlar ile Birleşmiş Milletler İstatistik Müşavirliği'nden de destek alınmıştır. 1963 yılında yapılan Tarım Sayımı'nda önceki iki sayımda kullanılan tam sayım yöntemi değiştirilerek, kamu tarımsal işletmelerinde tam sayım, diğerlerinde ise örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

1963 yılında derlenen veriler ise; tarımsal işletmelerin sayısı, arazinin tasarruf ve kullanılma şekli, ekilen araziler ve elde edilen ürün bilgileri, sulanan ve gübrelenen arazi bilgileri, büyük ve küçükbaş hayvan sayıları ve hayvansal ürün üretim bilgileri, tarımsal üretimde kullanılan, insan, makine ve hayvan gücü bilgileri, hane halkının eğitim durumu, mesleği, ekonomik faaliyet alanı ve diğer özellikleri ile göç durumu ve göç sebepleri gibi bilgilerden oluşmuştur.

“Alan Örnekleme Yöntemi” ilk kez 1970 sayımında kullanıldı

1970 yılında yapılan genel tarım sayımında da küçük tarımsal işletmelerde örnekleme, büyük işletmelerde tam sayım ve alan örnekleme yöntemi uygulanmış, alan örnekleme için topoğrafik haritalar kullanılmıştır. Sayımda, TÜİK'in yanı sıra, başta Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı taşra teşkilatı olmak üzere, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler aktif olarak yer alırken, ABD Uluslararası Kalkınma Teşkilatı (AID) Teknik Yardım Programı kapsamında Türkiye'de görevlendirilen uzmanlar ile Birleşmiş Milletler İstatistik Müşavirliği'nden de destek alınmıştır.

Sayımda birbirinden bağımsız olarak iki yöntem uygulanmıştır. Bunlardan ilki “Alan Örnekleme” yöntemidir. Bu yöntem Türkiye'de tarım sayımlarında ilk defa kullanılan yöntem niteliğinde olup, daha önceki sayımların beyan esasına dayanması ve bu çalışmalarda derlenen veriler ile gerçek veriler arasında önemli farklılıkların ortaya çıkması nedeniyle tercih edilmiştir.

Sayımda kullanılan ikinci yöntem ise “Hane Halkı Mülakat Anketi”dir. Söz konusu anket çalışması nüfusu 5 binden az olan yerler ve nüfusu 5 binden fazla olan yerler olarak iki aşamada yapılmıştır.

1970 sayımında genel tarımsal yapıya ilişkin bilgiler ile çiftçilerin demografik yapısı ile ilgili bilgilerin yanı sıra, milli gelir hesaplarında kullanılan tarımsal üretim serilerinin oluşturulmasına yönelik de çalışmalar yapılmıştır. Bütün bu çalışmalar ve elde edilen veriler değerlendirilerek 1972 yılında “1970 Cari İstatistikler ve Tarım Sayımı Sonuçları” yayını ile kamuoyuna açıklanmıştır.

Katılımcı anlayışla yapılan 1980 Genel Tarım Sayımı

Diğer sayımlardan farklı olarak 1980 genel tarım sayımı daha katılımcı bir anlayış ile yapılmıştır. 1980 Genel Tarım Sayımının çalışmaları, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerin katılımlarıyla ve 20.06.1978 tarih ve 10 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile “Tarım Sayımı Komitesi” kurulmuştur. Komite, düzenli olarak toplanarak zaman çizelgesini de içeren “1980 Genel Tarım Sayımı Programı” hazırlanır. Yine bu kapsamda Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ile yakın işbirliğine gidilmiş, ayrıca üniversitelerden sayımın niteliğine ve yapılması gerekenlere ilişkin yazılı görüşleri sorulmuştur.

Kurulan Komite ilgili tarafların ve üniversitelerin bildirmiş oldukları görüşleri değerlendirmiş ve gelen taleplerin sadece tarım sayımı ve tam sayım yöntemiyle yapılmasının mümkün olmadığı düşüncesiyle, daha önceki sayımlarda da derlenen ana verilerin örnekleme yöntemiyle toplanarak, diğer verilerin bir master plan çerçevesinde derlenmesi ve her yıl bir bölümünün tamamlanarak çalışmaların 1984 yılında sonlandırılması planlanmıştır.

1980 yılında yapılan genel tarım sayımı, Türkiye’deki arazi genişliği ne olursa olsun bitkisel ürün yetiştiren tüm işletmeler ile en az 2 büyükbaş ve 5 küçükbaş hayvanı olan tüm tarımsal işletmeleri kapsamıştır.

1980 genel tarım sayımında, 1963 ve 1970 sayımları ile hemen hemen aynı yöntemler kullanılarak veriler derlenmiş, ancak, sayım daha katılımcı bir yaklaşımla uygulanmıştır.

1991 sayımında AB ve FAO kriterleri benimsendi

Önceki tarım genel sayımlarından farklı olarak 1991 sayımında Birleşmiş Milletler Gıda Örgütü(FAO) ve Avrupa Birliği’nin istatistik kriterleri dikkate alınmıştır.

Çalışmalar, TÜİK tarafından oluşturulan “1991 Genel Tarım Sayım Komitesi” ile başlamıştır. Komite, ilgili kurum ve kuruluşların katılımı ile 22.06.1990 tarihinde geniş katılımlı bir toplantı yaparak, sayımda izlenecek yol, derlenecek bilgiler ve konuya ilişkin diğer talepleri toplamıştır. Söz konusu toplantı sonuçları ve FAO’nun değerlendirmeleri de dikkate alınarak çalışmalar sürdürülmüş ve deneme anketleri uygulanmıştır.

1991 Genel Tarım Sayımı’nı, uygulamaları ve kullanılan yöntemler bakımından 1963, 1970 ve 1980 sayımları ile büyük ölçüde benzeşmekte olup, diğer sayımlardan farklılığını ise, muhtarların yerinde ziyaret yerine, il ve ilçe merkezlerine çağrılarak

anketlerin burada doldurulmasının sağlanması (ikinci aşamada köy ziyaretleri yapılarak belirlenen sekiz işletmede anket uygulanmıştır), diğer sayımlarda da il düzeyinde toplanan verilerin bu kez il düzeyinde yayınlanması ve ilk sonuşların aynı yıl iēerisinde yayınlanması oluşturmaktadır.

ēKS iēin ilk adım 2001 sayımında atıldı

Türkiye son tarım sayımını 2001 yılında yaptı. Bu genel tarım sayımı ile tarımsal işletme listesi ile tüm tarımsal işletmelere ilişkin ayrıntılı bilgilerin toplanarak ēiftēi Kayıt Sistemi elde edilmesi ve ara yıllarda tarımsal işletmeler ile ilgili araştırmalara alt yapı oluşturulması hedeflendi. Cari tarım istatistikleri ile derlenemeyen tarımsal işletmelerin büyüklükleri, tipleri, arazi tasarruf şekli, arazi parēa sayısı, kimyasal gübre ve zirai mücadele ilacı kullanımı, hane halkı kompozisyonu gibi bilgilerin derlenmesi amaēlanmıřtır. Ancak sayımın amaēlarından birisi olan ēiftēi Kayıt Sistemi, daha sonra Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı bünyesinde oluşturulmuştur.

Özetle, Cumhuriyetin ilanından bu yana 7 kez tarım sayımı yapıldı. Son sayımın yapıldığı 2001'den bugüne 22 yıldır tarım sayımı yapılmadı. Tarım ve Orman Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu ile protokol imzalayarak yeni bir sayım iēin ilk adımı attı. Teknolojideki gelişmeler dikkate alındığında bu sayımın daha hızlı ve kolay yapılması bekleniyor. nemli olan verilerin doğru ve net olarak ortaya konması. Son yıllarda TÜİK verilerine ne yazık ki güven azaldı. Bu güven bunalımında aēıklanacak verilerin gerēekliđi daha büyük önem kazanıyor. Gerēek veriler acıtıcı olsa da doğru tespit edilir ve aēıklanırsa buna uygun tarım politikası uygulamak daha kolay olacaktır.

KKM'den çıkacak para niye dövize gitsin!

Alaattin AKTAŞ

27 Eylül 2023 Çarşamba

Kur korumalı mevduatın cazibesini azaltmaya dönük bir dizi adım atıldı ve atılmaya devam ediliyor ya, şimdi de bu konuda bir önyargı hakim olmaya başladı.

"KKM'den çıkan para dövize gider, bu yüzden de kur çok artar..."

Acaba öyle mi olur?

Tabii ki KKM'den yüklü bir çıkış yaşanırsa ve o para dövize giderse kur yükselir, bundan daha doğal ne olabilir ki... Ama birkaç soru var:

- KKM'den yüklü bir çıkış olur mu?

- KKM'den çıkacak para dövize gider mi?

- Ve en önemli soru, dövize gidecek para KKM'den çıkar mı?

Bir kere şimdiye kadar yapılanlar tasarruf sahibinin KKM'den çıkmasını gerektirecek önlemler değil. Yani tasarruf sahibine dönük doğrudan bir yaptırım yok. Getirilen yaptırımlar bankaları ilgilendiriyor. İsteniyor ki bu yaptırımlarla bankalar vatandaşları KKM'den "**soğutsun**" ve tasarruf sahibinin KKM yapma isteği biraz olsun kırılsın.

Ama sonuçta kararı verecek olan yine tasarruf sahibi. "**Ben bu koşullara razıyım, faiz mi düştü, ona da razıyım, kur mu artmıyor, umursamıyorum**" diyen vatandaş KKM'ye devam etmek isterse yapılabilecek bir şey yok. En azından şu aşamada yok, çünkü tasarruf sahibine getirilen doğrudan bir engelleme yok.

KKM'den çıkış çok sınırlı

Kur korumalı mevduatta çıkış var; var ama bu henüz öyle kayda değer bir düzeyde değil.

27.09.2023

KKM 18 Ağustos'tan 15 Eylül'e kadar geçen dört haftada TL bazında 102 milyar, dolar bazında 4.4 milyar azaldı.

Azalmanın oranı TL'de yüzde 3, dolarda yüzde 3.4 düzeyinde.

Dolayısıyla yüzde 3'lerdeki bir azalma, pek de azalma sayılmaz. Ekonomi yönetimi hiç kuşku yok ki Türkiye'nin belli bir zaman diliminde KKM'den tümüyle kurtulmasını istiyor, bunun için çaba gösteriyor.

O yüzden de şimdiye kadarki azalma adeta "**çerez**" sayılır!

Biraz önce de belirttiğim gibi KKM'nin azalması yönünde şimdiye kadar alınan önlemler, bankaların vatandaşı ikna etmesini sağlamaya dönük. Bankalar bunda ne ölçüde başarılı olabilir, tabii ki zor.

Asıl ikna, dövizin artmayacağına görülmesi ve TL'ye yüksek getiri elde edilmesiyle mümkün olabilir.

Dövizle ilgili "**Artmayacak**" beklentisini, algısını pekiştirmek çok ama çok zor.

Geriye kalıyor TL'nin getirisi. Bırakalım önümüzdeki bir yıla ilişkin tahminleri... İlk sekiz aydaki enflasyon yüzde 43, yıl sonu için resmi tahmin olan yüzde 65'te kalırsa son dört aydaki fiyat artışı yüzde 15.4 olacak demektir. Bu da aylık ortalama yüzde 3.7 artış anlamına gelir. Bugünlerde bankalar 32 günlük mevduata aylık bazda yüzde 3.7'lik enflasyonu karşılayacak faiz veriyor mu, hayır; istisnai olarak bazı bankalar veriyor olabilir.

Yani şu durumda mevduat faizi hala döviz için bir alternatif olabilmiş değil, olabilecek gibi de değil. Her ne kadar döviz son aylarda sabit tutuluyorsa da, bu durum artış beklentisini sona erdirmekten çok uzak. Hatta tam tersine döviz uzun süre sabit kalınca günün birinde adeta bir patlama yaşanacağı kanısı daha da güçleniyor.

KKM'den çıkan para dövize gider mi?

Hemen söyleyelim... "**Niye gitsin ki!**"

Bırakın başkasını, KKM hesabınız olduğunu düşünerek yaklaşın.

Bankada TL cinsi üç ay vadeli KKM hesabınız var ve hesabınızın vadesi birkaç hafta içinde dolacak.

Önünüzdeki seçenekler belli...

Merkez Bankası'nın önceki gün asgari faizi kaldırmasından sonra bankanız muhtemelen faizi yüzde 20 dolayına çekti. KKM'de kalırsanız üç ay için yüzde 5 faiz alacaksınız. Bu oran garanti ama tabii ki düşük. Ancak bu üç ayda kur yüzde 5'ten

fazla artarsa bunu alacağınız da garanti. Kur yüzde 6 mı arttı, farkı alacaksınız, kur yüzde 50 mi arttı, kazancınız yüzde 5 değil, yüzde 50 olacak, bu kesin.

Diğer seçenek **"Ben yüzde 5 faize razı olmam, KKM'yi bozar paramı çeker, gider döviz alırım"** demek... Peki bu durumda kazancınız ne? Kur yüzde 6 artarsa kazancınız bu kadar, yüzde 50 artarsa kazancınız yüzde 50. KKM'de dursanız da bu getiri garantiydi. Üstelik kur çok az artarsa iyi kötü bir faiz getiriniz vardı.

Bu seçenek aslında üçüncü sorunun yanıtı gibi...

"Döviz gidecek para, zaten dövizde endekslenmiş bir şekilde dururken ve kur artışı düşük olursa iyi kötü faiz alabileceksen niye KKM'den çıkılıp fiziki olarak döviz alımında kullanılır ya da DTH'ye dönüştürülür ki?"

Bir diğer seçenek de **"Döviz artmıyor, KKM'nin faizi de çok düşük, en iyisi ben paramı çekip TL cinsi mevduata yatırıyorum"** demek... Bu enflasyonda bu faizi yeterli görenler için tabii ki iyi bir seçenek...

"Hiç olmazsa artış dursun!"

Kur korumalı mevduat hesaplarının yapısını, yani ne kadarının doğrudan TL ile ne kadarının döviz dönüşümü yoluyla açıldığını ne yazık ki bilmiyoruz. Bu yüzden KKM'de son bir ayda yaşanan yüzde 3 dolayındaki azalmanın hangi tür hesaplardan kaynaklandığı da meçhul.

Ama şunu öngörmek zor olmasa gerek...

KKM'nin yüzde 60-70 kadarını oluşturduğu tahmin edilen DTH dönüşümlü hesaplarda fazla çıkış olmuyordur. Zaten bu hesaplarda yaşanacak çıkış, TL mevduata geçişle sonuçlanmayacaktır. KKM'ye girmeden önce de döviz tutmakta olan bu hesap sahipleri ne olacak da şimdi birden TL'ye dönecek.

Dolayısıyla son bir ayda yaşanan sınırlı çıkış, büyük ölçüde, zaten eskiden beri TL cinsi tasarrufu tercih edenlerden kaynaklanıyordur. Bu tasarruf sahipleri bir dönem KKM'de kalmış ve şimdi yeniden ya TL faizine dönmüş ya da paralarını başka türlü kullanmak istemişlerdir. Bunlar arasında doğrudan döviz alan olmuş mudur, mümkün ama buna pek ihtimal vermediğimi bir kez daha belirtmek isterim.

Süt içtim dilim yandı Türk tarımını kim kurtaracak?

Mine ATAMAN

27 Eylül 2023 arşamba

Euromonitor verilerine göre İrlanda'da kişi başi süt tüketimi 361 litre, tarımsal üretimde dünya 10'uncusu Türkiye'de 27 litre. Savaştaki Ukrayna'da bile çocuklar 100 litreden fazla süt içiyor.

Üretim yüzde 40 azaldı

Dünya süt tüketimi 950 milyar litre, 200 milyon ton ile Hindistan lider. ABD, İngiltere, Norveç gibi gelişmiş ülkelerde soya, badem ve yulaf sütü gibi bitkisel sütlerin yükselişi nedeniyle inek sütü üretimi yüzde 40 azaldı. Buna rağmen, dünya süt üretimi hala yüzde 3 artıyor.

Bazıları tercihini bitkisel üretimden yana kullansa da Çin ve Japonya gibi ülkeler sağlık gerekçesiyle süt tüketme oranlarını yükseltiyor. Bitki bazlı süt tüketiminin artmasında; hayvansal gıdalarla ilgili olumsuz pazarlama faaliyetlerinin etkisi büyük. 10 bin yıllık tarım devrimi çökmek üzere, geleceği kim besleyecek, evlat diye evcilleştirdiğimiz kuzular mı, yoksa korkularımız mı?

Bitki bazlı muadiller...

Araştırmacı Marta Kozicka'ya göre hayvansal ürünlerin yüzde 50'sinin yerine alternatif gıdalar, bitki bazlı muadilleri kullanılsa 653 milyon hektar arazi kurtarılabilir. Küresel Biyosfer Yönetim modeline göre yapılacak "hayvan bitki mübadelesi ile" sera gazı emisyonu yüzde 31, su kullanımı yüzde 10 düşürülebilir. Beslenme şeklimiz, gezegenin makus talihinin temel sebebi, insan türü en acımasız ekolojik seri katil, hayvan ve bitkilerin yüzde 70'inin soyunu kuruttuk.

Yediklerimizi değiştirmek şimdilik en münasip çözüm gibi duruyor

Türk tarımını kurtarmak için herkes sırada, onlardan biri de “kral otu” diğer adıyla “maralfalfa”. Hayvancılık girdi maliyetinin yüzde 70’i yem. Türkiye’de süt üretiminin yüzde 75’ini küçük üretici yapıyor.

Mera imkânlarından faydalanamayan aile çiftçilerinin hazır yem kullanarak hayatta kalması mümkün değil. Kral otu yem sorununa mucize çözüm olarak pazarlanıyor. Biovic Consulting gibi biyoteknoloji şirketleri maralfalfaya inanıyor. Besin değeri yoncaya benzer, suyu nispeten az kullanıyor.

Yüzde 82’inden fazlasının su olması nedeniyle, kurutularak yem yapılması görece zor. Ziraat Yüksek mühendisi Oğuz Güler yıllardır kral otu için mücadele veriyor, ona göre yem şirketleri kral otunun Türkiye’de yaygınlaştırılmaması için lobi yapıyor.

Her ürünün farklı dinamiği var

“Tarımsal Üretimde Planlı Dönemle” ilgili altyapı hazırlıklarında sona gelinmek üzere. “Tarımsal Üretim Sözleşmesinden Doğan Davalarla İlgili Arabuluculuk Yönetmeliğinden” sonra, “Tarımsal Üretim Planlanması Hakkında Yönetmelik” de Resmi Gazete’de yayımlandı. “Tarım sayımı” için TÜİK ile protokol yapılarak kollar sıvandı, her şey hazır. Neyse halimiz çıksın veriler. Tarımda her ürünün farklı dinamiği var.

SÜSBİR Başkanı Savaş Akçan süs bitkileri ihracatının artırılabilmesi için yüzde 20 olan KDV oranının düşürülmesini, Ceviz Üreticileri Derneği Başkanı Ömer Ergüder de yerli cevizi korumak için ithalat vergisinin yükseltilmesini istiyor. Ezcümle; Anadolu’nun taşı, toprağı, kınalı kuzuları, makine ekipmanı tarıma dair her ne varsa sayılacak. Umarız veriler Türk tarımının geleceği için doğru stratejilere temel teşkil eder. Zira, Darrel Huff ’un dediği gibi istatistiğin sırlarla dolu diliyle her türden sansasyon yaratılabilir.

Abdulkadir Selvi

AK Parti'de değişim kongresi

CHP kongrelerindeki kavgalar ve Ekrem İmamoğlu ile Kemal Kılıçdaroğlu arasındaki çekişme nedeniyle gözler CHP kurultayına çevrilmiş durumda ama 10 gün sonra yani 7 Ekim tarihinde AK Parti kongresi yapılacak.

Yerel seçimlerin öncesinde yapılacak olması nedeniyle AK Parti kongresinde seçilecek yeni yönetim partiyi yerel seçimlere götürecektir. Gerçi AK Parti'nin siyasi olarak çok büyük bir şansı var. Erdoğan varsa sorun yok demektir. CHP, girdiği hiçbir seçimi kazanamayan Kılıçdaroğlu'nu yeniden seçtirmek için uğraşırken AK Parti girdiği her seçimi kazanan Erdoğan gibi bir lidere sahip.

ÇAĞIN LİDERİ

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden sonra muhalif partilerinden birinin yöneticisi, "Bu seçimler gösterdi ki 6'lı Masa'daki genel başkanların hepsini topla Erdoğan'ın dörtte biri etmiyor" demişti. Erdoğan lider, onlar genel başkan...

Erdoğan nefretinin zirvede olduğu CHP'de bir yöneticiye, "Sizin de Erdoğan gibi girdiği her seçimi kazanan bir lideriniz olsa ne yaparsınız" diye sormuştum. Sağına, soluna bakıp, kimsenin duymadığından emin olduktan sonra, "Partinin ortasına heykelini dikerim" karşılığını vermişti.

Erdoğan bu çağın en önemli liderlerinden biri. Çağın lideri. Rakipleri ise partilerinin genel başkanları.

DEĞİŞİMİN ADI

Cumhurbaşkanlığı seçiminde yaşanan hezimetin ardından CHP'de İmamoğlu'nun öncülüğünde "değişim" tartışmaları başladı. Peki ne değişti? Sadece bazı il başkanları yeni dönemde aday olmadı. CHP'de değişimi bırakın, mevcut statükonun korunması için mücadele veriliyor. Başarısızlıkların mimarı olan Kılıçdaroğlu'nun

yerinde kalması için çaba gösteriliyor. Sonuçta kurultayın kazananı Kılıçdaroğlu olacak. CHP bir kez daha değişim değil statüko diyecek.

AK PARTİ'DE DEĞİŞİM

CHP'de değişimin adı var AK Parti'de ise köklü bir değişim süreci yaşanıyor.

Peki AK Parti'de değişen ne oldu? Milletvekili listelerinde değişimin oranı yüzde 65 oldu.

İki bakan haricinde kabinenin tamamı değişti. Kurultaya giderken tam 400 ilçe başkanı değişti. Hem de CHP'deki gibi kavga gürültü olmadan sancısız bir değişim gerçekleştirildi.

Seçimi kaybeden muhalefet partileri değişime gitmiyor ama seçimi kazanan parti kadrolarında köklü değişiklikler yapıyor. Sonra diyorlar ki Erdoğan seçimi nasıl kazanıyor...

KONGREDE YENİLEŞME

Şimdi büyük kongrede parti yönetiminin değişimine sıra geldi. Ama bu diğer partilerde olduğu gibi bir tasfiye olmayacak. Bir yenileşme yaşanacak. Ben birikimli bazı isimlerin yeni dönemde de görevlerine devam edeceğini düşünüyorum. Değişim ve yenileşme AK Parti'nin siyasi kimliğini oluşturuyor.

AK Parti'de iki çalışma bir arada yürütülüyor. Belediye başkan adayları için kongreden sonra kollar sıvanacak ama şimdiden illerde ve metropol ilçelerde anketler çalışması yapılıyor. Bir isim önerilmeden kimi belediye başkan adayı olarak görmek istiyorsunuz diye soruluyor.

İkinci bir çalışma ise 7 Ekim'de yapılacak kongreyle ilgili. Cumhurbaşkanı Erdoğan, kongre çalışmalarının görüşüldüğü MYK toplantısında genel başkan yardımcılarında MKYK için üçer isim bildirmelerini önermiş.

Erdoğan'ın yeni dönemde yeni bir vitrin çıkarması bekleniyor.

KONGRENİN TEMASI NE OLACAK?

Kongrenin ana teması, "Türkiye Yüzyılı için hep yeni, hep ileri" olarak belirlendi.

Türkiye Yüzyılı teması, Türkiye'nin yüzyılını şekillendiren birisi olarak Erdoğan'ın liderliği ile örtüşüyor. Türkiye Yüzyılı ana temasını destekleyici tema olarak, "Cumhuriyetin yüz akı, Türkiye'nin ortak aklı" teması seçilmiş. Bunlar sadece slogan olarak yer almayacak. Görsel olarak da bir sunum yapılacak. Salonda önce Türkiye yüzyılı temasını anlatan görüntüler yansıtılacak. Sonra bu temayı yansıtan bir koreografi yapılacak.

KONGRENİN MÜZİĞİ

Kongreye yönelik bir müzik olacak. Ünlü sanatçı AK Parti İstanbul Milletvekili Yücel Arzen sahne alacak. Ama ayrıca sürpriz bir sanatçının da sahne alması planlanıyor. O isim özel dediler ben de fazla zorlamadım.

ERDOĞAN'IN MESAJLARI NE OLACAK?

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kongre konuşması yeni dönemin yol haritası olacak. Konuşmanın ana omurgasını Türkiye Yüzyılı vizyonunun oluşturması bekleniyor. Erdoğan'ın konuşmasında Türkiye Yüzyılı'nın yol haritasını vereceği söyleniyor. Cumhurbaşkanı yeni döneme ilişkin hem Türkiye'ye hem partisine hedefler verecek.

Elbette ki daha belediye başkan adayları belli değil. Yerel seçimler için adayların tanıtıldığı, seçim sloganlarının görücüye çıkacağı büyük bir lansman yapılacak ama Erdoğan kongredeki konuşmasında yerel seçimlerin startını da verecek.

Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazandığı 28 Mayıs gecesinde de yerel seçimleri hedef olarak göstermemiş miydi?

İYİ PARTİ'NİN İSTANBUL VE ANKARA STRATEJİSİ

MERAL Akşener viral enfeksiyon olmasaydı İYİ Parti'nin Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkan adayı ilan edilmiş olacaktı. İYİ Parti, Yılmaz Büyükerşen'in karşısına Melih Aydın'ı çıkaracak. Akşener, daha önce İzmir Büyükşehir Belediye Başkan adaylığı için Ümit Özlale'yi açıklamıştı. Kılıçdaroğlu'nun kendisine destek veren Tunç Soyer'i açıklaması bekleniyor. İzmir'de en çok AK Parti'nin adayı merak ediliyor. AK Parti'nin adayı seçimi kimin kazanacağı kadar kimin kaybedeceğini belirlemede de etkili olacak.

Peki Meral Akşener neden adaylarını açıklamaya başladı? Akşener'in yakında İstanbul ve Ankara adaylarını açıklaması beklenir mi? Gerçi her ilde aday çıkaracaklarını açıklamıştı. Hatta İstanbul ve Ankara'nın kaybedilmesini dahi göze aldıklarını açıklayacak kadar iddialı konuşmuştu.

AKŞENER'İN PLANI

Meral Akşener her ilde aday çıkaracaklarını, yerel seçimde ittifak yapmayacaklarını açıklayınca bir geçmişte çok iddialı çıkışlar yapıp sonra tam tersini yaptığı için bir güven sorunu oluştu. Akşener ittifak yok der ama sonunda gider İstanbul ve Ankara için ittifak yapar denildi. Bunda Akşener'in bazı illerde işbirliği yapılabileceği yönündeki sözleri de etkili oldu.

Akşener bu algıyı kırmak ve kararlı olduğunu göstermek için belediye başkan adaylarını açıklamaya başladı.

ÇEVREDEN MERKEZE

İYİ Parti yöneticileri bu stratejiyi, “Çevreden merkeze doğru ilerleme” olarak izah ediyorlar. Çevre iller açıklanacak. Akşener’in ne kadar kararlı olduğu gösterilecek. Ama İstanbul ile Ankara en sona bırakılacak. Bu arada CHP’nin de kongresi tamamlanmış olacak. Kılıçdaroğlu İstanbul ve Ankara’da işbirliği yapmak için İYİ Parti’nin kapısını çalacak.

Ancak bu kadar iddialı çıkıştan sonra CHP ile yeniden masaya oturulursa o zaman Akşener, inandırıcılığını tamamen yitirir. Sözüne güvenilmeyen bir lider damgasını yer.

Tansu Çiller’e en çok kaybettiren bu özelliğiydi. İkinci kadın lider olarak Akşener’in de aynı tuzağa düşmemesi gerekir.

Esfender KORKMAZ

Kur Korumalı Mevduat krizi derinleştirecektir!

Özel kişi ve kurumların yaptığı faaliyetler ve mal ve hizmet üretimi; özel fayda ve maliyet ile sosyal fayda maliyet yaratır. Söz gelimi bir çimento fabrikasının sağladığı kar, özel faydadır. Aynı çimento fabrikasının giderleri özel maliyettir. Ama eğer bu fabrika filtre takmamış ve çevre kirliliği yaratmışsa, bu nedenle çevredeki ekinler ve meyve ağaçları zarar görmüşse, sosyal maliyet yaratmış demektir. **Bu sosyal maliyeti devletin fabrikadan çevre vergisi ve ceza olarak alıp, zarar görenlerin zararlarını karşılaması gerekir.**

Yine, otomobil kullananların yarattığı trafik sıkışıklığı dolayısıyla akaryakıt giderlerinin artması ve zaman kaybı ile diğer sürücülere verilen zarardır. **Gürültü ve hava kirliliğinin topluma zararı da sosyal maliyettir.**

Kamuda özel fayda ve maliyet yoktur. Devlet faaliyetleri ve diğer kamu kurumlarının karı ve zararı doğrudan sosyal fayda ve maliyet yaratır.

Bu çerçevede Merkez Bankasının, kamu bankalarının karı ve zararı, sosyal fayda ve sosyal maliyettir. Karları hazineye gelir sağlar ve bu yolla kamu faaliyetleri, kamu harcamaları artar. Sosyal fayda yaratır.

Burada parantez içinde söylemek gerekir ki; Kamu kaynaklarının siyasi iktidar tarafından verimli ve etkin kullanılması temel kuraldır. Yanlış kullanması yolsuzluktur.

Merkez Bankası ve kamu bankalarının zararları da hazineden karşılanır. **Zararın maliyetini vergi verenler ve toplum çeker.** Zarardan dolayı kamu harcamaları kısılır kamu hizmetleri aksar. Bu bir sosyal maliyettir. Aynı şekilde bütçe açığı artar ve enflasyona yansır, bu da bir sosyal maliyettir.

Kur korumalı mevduata önceleri bütçeden karşılanan ve sonradan Merkez bankası tarafından karşılanan kur artışı-faiz farkını bu kapsamda değerlendirmek gerekir.

Bütçeden verilen kur - faiz farkı, kamu hizmetlerinin aksamasına neden oldu. Bütçe açıkları arttı. Enflasyona yansıdı. Sosyal maliyet yarattı. Devlet daha çok borçlandı. Faiz giderlerini vergi verenler karşıladı.

Sonradan Kur- faiz farkını Merkez Bankası karşıladı. Merkez Bankası zarar etti. Bu zarardan dolayı hazineye aktaracağı kar payı düştü veya kalmadı. Kamu harcamalarının finansmanı aksadı. Bütçe açığı arttı. Yeni gelen bakan vergileri artırdı. Yani bu zarar sosyalize edildi.

Merkez Bankası parasal genişlemeye gitti ve bu da enflasyonu artırdı. Enflasyon, ekonomide kaynakların verimli kullanılmasını engelledi. Gelir dağılımının bozulmasına, sosyal problemlerin artmasına neden oldu.

Merkez bankasının yeni başkanı da, TL'ye dönüş için dolaylı yollardan bankaları zorluyor ama MB'da faizleri halen eksi reel faiz seviyesinde tutuyor. Mevduata da eksi reel faiz verildiği sürece kim TL'ye geçip yoksullaşmak ister.

Aslında kur korumalı mevduat ekonomik istikrar için bir tuzaktır. Çünkü Kur Korumalı Mevduat saadet zinciri gibi çalıştı. Sonu iyi olmayacak. Yeni kur şokları yaratacaktır.

Reel faiz politikasına geçilmediği sürece, sorun derinleşecektir. Kur korumalı mevduat biterse, çoğunluk tekrar döviz mevduatına dönmek isteyecektir. Döviz o günkü kurdan bankadan veya piyasadan alacaktır. Döviz alış ve satış farkı kadar zarar edecektir. Eğer bankadan almak isterse bankalar kâğıt üstünde işlem yapacaklar. Ama nakit çekmek isteyenler için bankalar bu nakdi, ya yeni gelen dövizden ödemesi gerekecek veya MB'den döviz alması gerekecek. Döviz talebi yoğunlaşacak ve kurlar artacaktır.

Son 20 yıldır ekonomi yönetimi iki hata yapıyor;

Birisi kamu zararlarının, kamu maliyetlerinin sosyalize edilmesidir. Kur korumalı mevduat dışında bir diğer örnek olarak kamu özel işbirliği yatırımlarını verebiliriz. Bu yatırımların yüksek maliyeti, bütçeyi ipotek altına aldı ve gelecek yıllarda kamu harcamalarının düşmesine neden oldu. Kaynakların verimsiz kullanılması ve yüksek maliyetler sosyalize edilmiş oldu. Hükümetler bu yolla tüyü bitmemiş yetim hakkı yedi.

Diğeri; Siyasi iktidarın devlet ve kamu kaynakları ile ilgili yanlış anlayışıdır. **Hükümetler seçilmiş olmayı kamu kaynaklarını istediği gibi kullanma hakkı olarak görüyor.** Gerçekte ise bu hak kendisine geçici olarak ve toplum adına kaynakların etkin kullanılmasını ve sosyal fayda ve sosyal refahın artırılmasını sağlama görevi olarak vermiştir.